

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
1. Sytuowanie się w polu badawczym	19
1.1. Usytuowanie paradygmatyczne – określanie progu sta- rości	22
1.2. Sytuowanie się w polu geragogiki	27
1.2.1. Wychowanie – starość	31
1.2.2. Edukacja/uczenie się – starość	33
1.3. Rozgraniczenie terminów „edukacja” i „uczenie się”	37
1.4. Sytuowanie się poza geragogiką	44
1.5. Uczenie się jako główna kategoria pojęciowa multidyscypli- narnego obszaru badań nad uczeniem się (w/ do/ dla starości i przez starość)	49
1.5.1. Koncepcja całożyciowego uczenia się	53
1.5.2. Uczenie się jako stawanie się (osobą starą)	62
1.6. Podsumowanie	67
2. Perspektywa teoretyczna badań	73
2.1. Założenia paradygmatyczne – epistemologia badań	74
2.1.1. Konstrukcjonizm społeczny	77
2.1.2. Konstrukcjonizm społeczny w badaniach nad sta- rością i starzeniem się	81
2.2. Orientacje teoretyczne	85
2.2.1. Starzenie się w kontekście interakcjonizmu symbo- licznego	87
2.2.2. Starzenie się w perspektywie biograficznej	91
2.2.3. Biograficzne uczenie się w starości	93
2.3. Uzasadnienie zastosowania wybranego paradygmatu oraz orientacji teoretycznych	95

3. Metodologia badań	99
3.1. Cel i problematyka badań	99
3.2. Konstrukcjonistyczna metodologia teorii ugruntowanej jako podstawowa strategia badawcza	102
3.3. Techniki badawcze	107
3.3.1. Wywiad narracyjny	107
3.3.2. Wywiad częściowo ustrukturyzowany	109
3.3.3. Obserwacja jakościowa	110
3.3.4. Technika fotospaceru	111
3.4. Naturalna historia badania	112
3.5. Źródła danych oraz próba badawcza	121
3.6. Wsparcie procesu badawczego komputerową analizą danych jakościowych	128
3.7. Jakość badań	129
3.8. Kontekst etyczny badań	132
4. Uwarunkowania i konteksty związane z wyłaniającym się obrazem starości	135
4.1. Kategoria analityczna – pokolenie	136
4.2. Pokolenia badanych osób (generacja przedwojenna)	149
4.2.1. Lata przedwojenne	149
4.2.2. Druga wojna światowa	150
4.2.3. Wyzwolenie	156
4.2.4. Życie w komunistycznej Polsce	158
4.2.5. Transformacja ustrojowa	178
4.2.6. Współczesność	181
4.3. Wnioski końcowe	184
5. Starość i starzenie się w odniesieniu do czterech pól sprawczości – stawanie się osobą starą	187
5.1. Kategoria analityczna – sprawczość (agency)	187
5.2. Cztery obszary sprawczości w starości	190
5.3. Przekształcanie i poszerzanie pola sprawczości w starości	196
5.3.1. Ogólna charakterystyka obszaru przekształcania i poszerzania pola sprawczości w starości	196
5.3.2. Cieleśność w obszarze przekształcania i poszerzania pola sprawczości w starości	205
5.3.3. Aktywność w przekształcanym i poszerzanym polu sprawczości w starości	209
5.3.4. Relacje i kontakty społeczne w przekształcanym i poszerzanym polu sprawczości w starości	216
5.4. Podtrzymywane pole sprawczości w starości	219

5.5. Kurczenie się pola sprawczości w starości	231
5.5.1. Ogólna charakterystyka obszaru kurczenia się pola sprawczości	231
5.5.2. Cieleśność w obszarze kurczącego się pola sprawczości w starości	237
5.5.3. Aktywność w kurczącym się polu sprawczości w starości	241
5.5.4. Relacje i kontakty społeczne w kurczącym się polu sprawczości w starości	244
5.6. Przywracane i przejmowane pole sprawczości w starości	247
5.6.1. Ogólna charakterystyka obszaru przywracanego i przejmowanego pola sprawczości w starości	247
5.6.2. Cieleśność w przywracanym polu sprawczości w starości	254
5.6.3. Aktywność w przywracanym i przejmowanym polu sprawczości w starości	260
5.6.4. Medyczny, (gero)technologiczny i społeczny wymiar przywracania i przejmowania pola sprawczości	269
5.7. Teoretyczne ramy odniesienia dla czterech obszarów sprawczości w starości	285
5.7.1. Teoretyczne ramy odniesienia dla przekształcanego, poszerzanego i podtrzymywanego pola sprawczości w starości	286
5.7.2. Teoretyczne ramy odniesienia dla kurczącego się pola sprawczości w starości	294
5.7.3. Teoretyczne ramy odniesienia dla przywracanego i przejmowanego pola sprawczości	302
5.8. Podsumowanie	311
6. Wyłaniający się obraz starości	315
6.1. Wewnętrzny wymiar starości	315
6.1.1. Wyłaniający się obraz starości – uczenie się stawiania się i bycia osobą starą	316
6.1.2. Odczuwanie (zmian w) starości	321
6.1.3. Starość (nie)odczuwana poprzez cieleśność	325
6.1.4. Perspektywa temporalna	331
6.1.5. Spektrum przebywania z samym sobą	351
6.1.6. Religijność	364
6.1.7. Wyłanianie się obrazu starości na przykładzie personalizacji miejsca w mieszkaniach osób starszych	371
6.1.8. Nieodczuwanie starości	395

6.2. Zewnętrzny wymiar starości	405
6.2.1. Społeczny wymiar komunikowania się z osobą starą	407
6.2.2. Rozwiązania formalnoprawne sprzyjające uczeniu się stawania osobą starą	415
6.2.3. Wyłanianie się obrazu starości w odniesieniu do miejsc(a) w przestrzeni miasta i wsi	418
6.2.4. Międzypokoleniowe uczenie się	425
6.3. Podsumowanie	437
7. Uczenie się stawania osobą starą – teoretyzacja badanego zjawiska	441
7.1. Obszary analityczne dotyczące obrazów starości i uczenia się stawania osobą starą	441
7.2. Ujęcie statyczne	453
7.2.1. Zjawisko uczenia się w przekształcanym i poszerzanym polu sprawczości	453
7.2.2. Zjawisko uczenia się w podtrzymywanym polu spraw- czości	462
7.2.3. Zjawisko uczenia się w kurczącym się polu spraw- czości	465
7.2.4. Zjawisko uczenia się w przywracanym i przejmowa- nym polu sprawczości	470
7.3. Ujęcie dynamiczne	475
7.3.1. Trajektoria optymalna A-(B)-1-2-3-4	476
7.3.2. Trajektoria stabilna A-(B)-2-3-4	477
7.3.3. Trajektoria zwyczajna B-(A)-3-4	478
7.3.4. Trajektoria odzyskiwania i utraty sprawczości B-(A)-4-1 lub 2, lub 3; albo B-(A)-4-3-4	479
7.4. Podsumowanie	481
Zakończenie	483
Bibliografia	487
Wykaz diagramów	547
Wykaz tabel	549
Wykaz zdjęć	551
Streszczenie	553
Summary	557